

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 29 ΜΑΪΟΥ 2013 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)**

A1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας τα παρακάτω αποσπάσματα:

Omnia sunt misera in bellis civilibus, sed nihil miserius quam ipsa victoria: ea victores ferociores impotentioresque reddit, ut, etiamsi natura tales non sint, necessitate esse cogantur. Bellorum enim civilium exitus tales sunt semper, ut non solum ea fiant, quae velit victor, sed etiam ut victor obsequatur iis, quorum auxilio victoria parta sit.

.....

Quorum auctoritatem secuti multi, non solum improbi verum etiam imperiti, si in hunc animadvertissem, crudeliter et regie id factum esse dicerent. Nunc intellego, si iste in Manliana castra pervenerit, quo intendit, neminem tam stultum fore, qui non videat coniurationem esse factam, neminem tam improbum, qui non fateatur.

Μονάδες 40

Παρατηρήσεις

B1. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις και φράσεις:

bellis civilibus	: την αιτιατική ενικού
miserius	: τον αντίστοιχο τύπο στον υπερθετικό βαθμό
ipsa	: την αιτιατική ενικού στο ουδέτερο γένος
victores	: την αφαιρετική πληθυντικού
ferociores	: την αφαιρετική ενικού στον θετικό βαθμό στο ίδιο γένος
tales (το πρώτο του κειμένου)	: τη γενική ενικού στο ίδιο γένος
exitus	: την αφαιρετική ενικού
iis	: τη γενική πληθυντικού στο θηλυκό γένος
auxilio	: την αιτιατική ενικού
auctoritatem	: την ονομαστική ενικού
multi	: το επίρρημα στον συγκριτικό βαθμό
hunc	: τη δοτική ενικού στο ίδιο γένος
castra	: τη γενική πληθυντικού
stultum	: τον αντίστοιχο τύπο στο θηλυκό γένος.

Μονάδες 15

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

B2. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

reddit	:	το β΄ ενικό πρόσωπο της οριστικής του παρακειμένου στην ίδια φωνή
sint	:	το γ΄ πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής του μέλλοντα
cogantur	:	το γ΄ ενικό πρόσωπο της υποτακτικής του παρατατικού στην ίδια φωνή
fiant	:	το γερουνδιακό στην ονομαστική ενικού του ουδετέρου γένους
velit	:	το γ΄ ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα
obsequatur	:	το γ΄ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα
parta sit	:	το β΄ ενικό πρόσωπο της οριστικής του παρακειμένου στην ενεργητική φωνή
animadvertissem	:	το σουπίνο και στους δύο τύπους
dicerent	:	τον αντίστοιχο τύπο της υποτακτικής του παρακειμένου στην ίδια φωνή
intellego	:	το απαρέμφατο του παρακειμένου στην ίδια φωνή
pervenerit	:	το β΄ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του παρατατικού
indendit	:	το β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή
videat	:	το α΄ πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής του υπερσυντελικού στην ίδια φωνή
fateatur	:	το γ΄ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα.

Μονάδες 15

Γ1α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω τύπων:

miserius, ferociores, bellorum, iis, id, fore, coniurationem.

Μονάδες 7

Γ1β. «**in bellis civilibus**»: να αντικατασταθεί ο επιθετικός προσδιορισμός με δευτερεύουσα πρόταση.

Μονάδες 3

Γ1γ. «**Bellorum enim ... parta sit.**»: να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση από τη φράση «**Cicero scripsit**».

Μονάδες 5

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

Γ2α. «**etiamsi natura tales non sint**»: να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης (μονάδα 1) και να δικαιολογήσετε την έγκλιση και τον χρόνο εκφοράς της (μονάδες 2).

Μονάδες 3

Γ2β. «**quae velit victor**»: να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης (μονάδα 1), να δικαιολογήσετε την έγκλιση και τον χρόνο εκφοράς της (μονάδες 2) και να δηλώσετε το συντακτικό της ρόλο (μονάδα 1).

Μονάδες 4

Γ2γ. «**Nunc intellego ... stultum fore**»: να εντοπίσετε τον εξαρτημένο υποθετικό λόγο (μονάδα 1), να τον μετατρέψετε σε ανεξάρτητο (μονάδες 4), να τον χαρακτηρίσετε ως προς το είδος του (μονάδα 1) και να σχηματίσετε υποθετικό λόγο που να δηλώνει υπόθεση δυνατή ή πιθανή στο παρόν-μέλλον (μονάδες 2).

Μονάδες 8

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.30 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 3ΗΣ ΑΠΟ 3 ΣΕΛΙΔΕΣ

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 29 ΜΑΪΟΥ 2013 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Οι απαντήσεις των θεμάτων είναι ενδεικτικές)

A.¹

Μετάφραση

Στους εμφύλιους πολέμους όλα είναι αξιοθρήνητα, αλλά τίποτα δεν είναι πιο αξιοθρήνητο από την ίδια τη νίκη: αυτή κάνει τους νικητές αγριότερους και πιο αχαλίνωτους (από ό, τι συνήθως), ώστε, ακόμη κι αν δεν είναι τέτοιοι από τη φύση τους, να εξαναγκάζονται από τα πράγματα² να γίνουν. Πράγματι, η έκβαση των εμφύλιων πολέμων είναι πάντα τέτοια, ώστε να γίνονται όχι μόνο όσα θέλει ο νικητής, αλλά (ώστε) ακόμη να κάνει ο νικητής το χατίρι εκείνων, με τη βοήθεια των οποίων κερδήθηκε η νίκη.

Ενεργώντας κάτω από την επιρροή αυτών πολλοί (άλλοι), όχι μόνο αχρείοι αλλά και άπειροι, αν τον είχα τιμωρήσει, θα έλεγαν πως ενέργησα σκληρά και τυραννικά³. Τώρα όμως καταλαβαίνω πως αν αυτός φτάσει στο στρατόπεδο του Μανλίου, όπου κατευθύνεται, δε θα υπάρξει κανείς τόσο ανόητος, που να μη βλέπει πως έγινε συνωμοσία, και κανείς τόσο αχρείος, που να μην το ομολογήσει.

¹ Η μετάφραση αντλήθηκε από το βιβλίο του καθηγητή, σελ. 110 και σελ. 125.

² ή από ανάγκη

³ ή πως αυτό έγινε σκληρά και τυραννικά

B1.

bellis civilibus: **bellum civile**

miserius: **miserrimum**

ipsa: **ipsum**

victores: **victoribus**

ferociore: **feroci**

tales: **talis**

exitus: **exitu**

iis: **earum**

auxilio: **auxilium**

auctoritatem: **auctoritas**

multi: **plus**

hunc: **huic**

castra: **castrorum**

stultum: **stultam**

B2.

reddidit: **reddidisti**

sint: **sunto**

cogantur: **cogeretur**

fiant: **faciendum**

velit: **vult**

obsequatur: **obsequentur**

parta sit: **peperisti**

animadvertissem: **animadversum / animadversu**

dicerent: **dixerint**

intellego: **intellexisse**

pervenerit: **perveniebatis**

intendit: **intende**

videat: **vidissemus**

fateatur: **fatebuntur**

Γ1α.

miserius: κατηγορούμενο στο υποκείμενο *nihil* από το εννοούμενο συνδετικό ρήμα *est*

ferociore: κατηγορούμενο στο αντικείμενο *victores* από το *reddi*

bellorum: γενική υποκειμενική στο *exitus*

iis: αντικείμενο στο ρήμα *obsequatur*

id: υποκείμενο στο παθητικό απαρέμφατο *factum esse* - ετεροπροσωπία

fore: ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα αντίληψης *intellego*, ετεροπροσωπία (το υποκείμενο του *fore* είναι το *neminem*)

coniurationem: υποκείμενο στο παθητικό απαρέμφατο *esse factam* – ετεροπροσωπία

Γ1β.

in bellis civilibus → in bellis, **quae civilia sunt**⁴

Γ1γ.

Cicero scripsit bellorum enim civilium **exitus tales esse** semper, ut non solum ea **fierent**, quae **vellet** victor, sed etiam ut victor **obsequeretur** iis, quorum auxilio victoria **parta esset**.⁵

Γ2α.

«**etiamsi natura tales non sint**»:

⁴ Σελ. 128 σχολικού βιβλίου

⁵ Σελ. 159-160 σχολικού βιβλίου

Δευτερεύουσα **επιρρηματική παραχωρητική** πρόταση. Εκφέρεται με **υποτακτική**, γιατί δηλώνει **υποκειμενική άποψη**, **ενεστώτα**, το *sint*, γιατί εξαρτάται από αρκτικό χρόνο, το *reddit*. Σύμφωνα με την ακολουθία των χρόνων δηλώνει το **σύγχρονο στο παρόν**. Η πρόταση εκφράζει μία υποθετική κατάσταση που, κι αν δεχθούμε ότι αληθεύει, δεν αναιρεί το περιεχόμενο της κύριας πρότασης.⁶

Γ2β.

«**quae velit victor**»:

Δευτερεύουσα **αναφορική προσδιοριστική** πρόταση. Εκφέρεται με **υποτακτική λόγω έλξης** από την υποτακτική της προηγούμενης συμπερασματικής πρότασης (*fiant*), **ενεστώτα**, γιατί εξαρτάται από αρκτικό χρόνο (*fiant*). Σύμφωνα με την ακολουθία των χρόνων δηλώνει το **σύγχρονο στο παρόν**. Ειδικότερα η πρόταση είναι **επιθετική** και προσδιορίζει το *ea* της προηγούμενης πρότασης όπως ένας επιθετικός προσδιορισμός.⁷

Γ2γ.

• Εντοπισμός υποθετικού λόγου

si iste in Manliana castra pervenerit, **neminem tam stultum fore** → εξαρτημένος υποθετικός λόγος (εξάρτηση από το *intellego*), δηλ. υποθετικός λόγος στον πλάγιο λόγο.

Ειδικότερα:

Υπόθεση στον πλάγιο λόγο: *si* + υποτακτική παρακειμένου (*si pervenerit*)⁸

Απόδοση στον πλάγιο λόγο: απαρέμφατο μέλλοντα (*fore*)⁹

⁶ σελ. 117 σχολικού βιβλίου, σελ. 109, 120 βιβλίο καθηγητή

⁷ Σελ. 128 σχολικού βιβλίου, σελ. 109 βιβλίο καθηγητή

⁸ Η υποτακτική παρακειμένου στον πλάγιο λόγο προέκυψε από οριστική συντελεσμένου μέλλοντα του ευθέος λόγου

- **Τροπή του υποθετικού λόγου σε ανεξάρτητο**

Υπόθεση: **si** iste in Manliana castra **pervenerit** (οριστική συντελεσμένου μέλλοντα)

Απόδοση: **nemo tam stultus erit** (οριστική μέλλοντα)¹⁰

- **Αναγνώριση**

Υποθετικός λόγος της ανοιχτής υπόθεσης, ο οποίος αναφέρεται στο μέλλον.¹¹

- **Τροπή του υποθετικού λόγου σε υπόθεση δυνατή ή πιθανή στο παρόν – μέλλον**

Ευθύς λόγος

Υπόθεση: **si** iste in Manliana castra **perveniat** (si + υποτακτική ενεστώτα)

Απόδοση: **nemo tam stultus sit** (υποτακτική ενεστώτα)

⁹ Το ειδικό απαρέμφατο μέλλοντα στον πλάγιο λόγο προέκυψε από οριστική μέλλοντα του ευθέος λόγου

¹⁰ Σελ. 124 βιβλίο καθηγητή

¹¹ Σελ. 111-112 σχολικού βιβλίου